

DECANVS
COLLEGII PHILOSOPHICI
IN ACADEMIA VVITTENBERGENSI
AVGVSTVS LEBRECHT VVILKE

A. M.

GRAECARVM LITERARVM PROFESSOR
PVBLICVS ORDINARIVS

ET

H. T.

IMPERIALI AVCTORITATE CONSTITVTVS
COMES PALATINVS
PHILOSOPHIAE ATQVE ARTIS POETICAE
CANDIDATIS

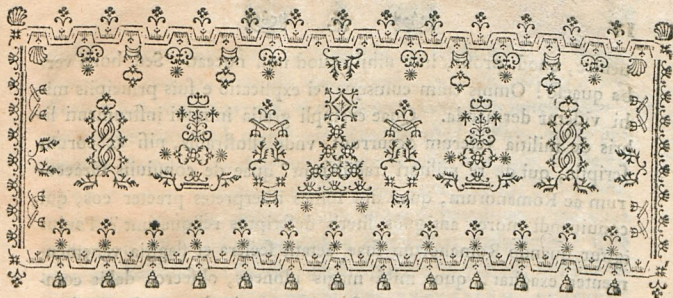
S. P. D

1762,

106

31

DEGANNVS
COLLEGIUM PHILOSOPHICUM
IN ACADEMIA VITTOBERGENSI
AVGVSTVS FERDINANDVS VINCEN
A. M. A.
GRÆCARVM LITERARVM PROFESSOR
PVSICVS ORDINARIVS
ET
R. T.
IMPERIALI ACADEMIAE CONSTITVTVS
COMES PATAVINVS
PHILOSOPHIAE ATQVE ARTIS PŒTICAE
CANDIDATVS
S. P. D.

DE
SATYRICIS ROMANIS
COMMENTATORIBVS OPTIMIS

IN PARTEM EXTREMAM PRIMI CAPITIS EPISTOLAE
PAVLI AD ROMANOS

DISS. I.

Quid? Ergo Romani quoque Satyrici, petulantes illi et illiberales scriptores, quorum famosi libelli turpitudine rerum, obscenitate verborum scatent, quorum mala carmina tantum abest ut auertant animos a vitis, ut eorundem amore imbuant, hi quoque diuinorum oraculorum erunt interpretes? --- Scilicet malus, quod *SENECA* ^{a)} pronuntiat, omnia in malum vertit. Quemadmodum stomachus morbo vitatus, et colligens bilem, quoscuque accipit cibos, mutat: ita animus coccus, quicquid illi commiseris, id onus faum et perniciem facit. Nihil enim potest ad malos per-

A 2

uenire,

^{a)} Ep. 98. et de Benef. Lib. V. cap. 12.

uenire, quod profit, imo nihil, quod non noceat. Sed bona verba quaeso! Omnis enim cuiusque rei explicatio e suis principiis mihi viderur deriuanda. Quae exempli gratia in noui instrumenti libris de militia veterum occurrunt, vnde illustrabis, nisi ex eorum scriptis, qui de re militari tradiderunt? quae de conuiujs Graecorum ac Romanorum, quos tibi sumes interpretes praeter eos, qui conuiuandi mores antiquos literis descriptos reliquerunt? Paulus igitur quando Romanorum suae aetatis scelera et flagitia vehementer exagitat, quos mihi magis idoneos, obsecro, dabis commentarios, quam monumenta Satyricorum eiusdem acui, eiusdemque gentis, qui, sicut de Comicijs H O R A T I V S dicit,

*Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
Quod moechus foret, aut scarius, aut aliqui
Famosus, multa cum libertate notabant? b)*

Est autem genus quoddam hominum, qui auctoritatibus facilius cedant, quam rationibus. Hi desistent forte frontem contrahere, natioque adunco nostrum, quem instituimus, laborem improbare, quando SELDENVM, c) certe non profanum, ita iudicantem audient: Nullus forsitan reperitur commentarius, qui communi vicesimum septimum huius capituli aequae explicet ac Petronii Satyricon, quod ipsissimos mores ipsissimi acui et ipsissimae gentis, cui apostolus exprobrat, aperit. Satis, opinor, aperte et luculenter hoc doctissimi viri testimonium meam causam defendit, in quam ipsam sententiam GOLDASTVS, d) magni cuiusdam Theologi auctoritate munitus, discedit: Petronio, qui praecipuum in aula Caesaris inter domesticos principis locum tenuit, coaeguit extitit (haud scio annon et norus) D. Paulus Apostolus, admirandae illius et diuinissimae epistolae ad Romanos auctor, ex cuius principio, quae verba videntur

b) L. I. Sat. 4. v. 3. sqq. c) in praef. ad librum de Diis Syris. d) in Prolegomenis ad PETRONIVM t. 4.

summam totius huius Satyrici complecti, ea verba iuvat appingere: Feminae eorum cet. Haec ille, quibus verbis, qui volet planum et perspicuum habere interpretem, ei ego unicum hunc Petronium dedero: nec omnino vanum est magni cuiusdam Theologi dictum, caput primum ad Romanos sine Petronii Satyra intelligi non posse. e) De PETRONIO igitur cum praestantissimi viri hanc tulerint sententiam, quid verat, idem de reliquis etiam Satyricis praedicare, qui circa idem tempus Romani populi scelera satis acriter traduxerunt? Quo vero nomine non eos solum, qui scripta sua Satyrarum nomine signarunt, HORATIVUM, PETRONIVM, IVVENALEM, PERSIVM, intelligo, sed alios etiam poetas, MARTIALEM, CATVLLVM, TIBVLLVM, eiusque generis nonnullos, SENECAM etiam, qui saepe Satyrico ipsos saepe poetas superat. f) Sicut enim nemo negabit, FONTANELLI *Dialogos mortuorum*, HOLBERGII *Iter subterraneum*, SWIFTII libellos plurimos, BRYERII *Notationes morum*, comoedias etiam quasdam, g) re vera Satyras esse, hoc quamvis nomine, multis inuiso, non insignitas: ita Romanorum ingeniorum monumenta illa, quae laudavimus, non iniuria in Satyrarum numerum transferes, ipsi licet horum libellorum conditores iisdem hunc titulum non fecerint. Hisce igitur ad diuinum Paulum illustrandum utemur, et haec Aegypti spolia, ad exornandum sanctum tabernaculum adhibita, consecrabitur.

A 3

dem

- e) Comparari quoque potest BOVRDELOTII in sua ad PETRONIVM praefatione iudicium, cuius ipsa verba, brevitatis cupidi, non adducimus.
- f) Est haec sententia CEL. GOTTSCHEDII in *der critischen Dichtkunst*, p. 559.
- g) Exemplo esse potest comoedia novissime Parisiis acta *les Philosophes par Mr. Palissot de Montenoy*, quae in *Comment. lit. Goering. ad annum 1760. p. 1120.* Satyra compellatur, cuius etiam argumentum ibidem breuiter exponitur: Quapropter illud discrimen in vniuersum valere dubito, quod RAMLERS in *der Einleitung in die schoenen Wissenschaften* T. III. p. IIII. Satyram inter atque comoediam constituit, illam dicto, hanc per ambitus quosdam hominum vitia oppugnare.

Generatim quidem adeo turpem, adeoque foedam Satyrici effixerunt imaginem Romanorum, ea aetate viuientium, qua Paulus eorundem mores perditos delineauit, vt putares eos vltra fidem loqui, nisi historia idem comprobaret. Quemadmodum enim illis temporibus Roma tanta eminuit gloria, vt omnium vrbium splendorem vna contineret coniunctum et copulatum, *b)* ita omnium etiam vrbium nationumque flagitiis adeo erat referta, vt priora secula scelerum atrocitate longissime post se relinqueret. Cum ipsa enim magnitudine imperii vitia creuerant. *d)* Quapropter **RV-
VENALIS**, cui difficile videbatur in vrbe tam iniqua satyram non scribere, acuta scribendi ratione eam aetatem et prioribus omnibus facinorum abundantia anteponit :

*Nona aetas agitur, peioraque secula ferri
Temporibus, quorum scelere non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo, *k)**

et sequentibus etiam seculis praefert in prima statim Satyra: *l)*

*Nil erit vltterius, quod nostris moribus addat
Posteritas.*

In singularibus vero criminibus, in quae Romani iustissimo
Dei

b) Sic **ATHENAEVS** L. I. c. 17. eam vocare non dubitauit *ἐπιτομήν τῆς εὐκλείους, ἢ ἣ συνίδει ἐν ἑταῖς πάσαις τὰς πόλεις ἰερμίας.*

d) In alia quidem omnia videtur **SENECA** discedere, quando ep. 97. Lucilio suo scribit: *Erras, si existimas, nostri seculi esse vitium luxuriam et negligentiam boni moris. — Nulla aetas vacauit a vitio. Et L. V. Nar. Quaest. c. 15. Intellexi, seculum nostrum non nouis vitiis, sed iam inde antiquitus iradiis, laborare. Sed videtur tantum grauis hic morum censor secum ipse, et eum reliquis vitiarum arbitris pugnare. Nisi enim me fallit animus, hisce in locis de vitiarum speciebus agit **SENECA**, quae non nouae erant, sed ab exacta iam vetustate editae; nihil tamen minus Romani tunc facinorum immanitate antecedentes temporales longe omnes multumque superabant.*

k) **Sar.** XIII. v. 28. sqq. *l)* v. 147.

Dei iudicio erant prolapsi, primum numerat diuinus scriptor effrenatas et infames cinaedorum atque fricticum libidines, in iisque commemorandis praeclara vitur modestia: αἱ τε γὰρ Θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν Φυσικὴν χεῖσιν εἰς τὴν παρὰ Φύσιν ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες, ἀφέντες τὴν Φυσικὴν χεῖσιν τῆς Θηλείας, ἐξεκάουθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσενι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι κ. τ. λ. A qua vero infamia quia ipsa natura abhorret, horret etiam animus apertius de eadem loqui, quam a Paulo, verecundiae exemplo, factum est. Quare PΕΤΡΟΝΙΙ, alias quidem multa cum libertate loquentis, sententiam meam faciam: *Heu pudet effari.* ^{m)} Haec igitur humani generis dedecora praetereo ac relinquo, et ad reliqua nefanda omnino et truculenta Romanorum scelera me refero consideranda, quorum nubes vicesimo nono atque tricesimo commate adducitur, eoque magis, quod plerique interpretes in generalibus modo notionibus haeserunt euoluendis. Satyricos autem huius gentis quando confulimus, non obscure apparet, plerisque vocibus singulis singularia, eaque Romanis maxime propria, tetigisse Paulum vitia, quorum inuestigationi has exercitationes destinauimus.

Agmen eorum ducit *Αδίκια*, ita Romano populo natua, vt eadem a ceteris omnibus gentibus nationibusque distingueretur. Sicut enim Graecis perfidia, Cretensibus et Cilicibus mendacium, Campanis superbia adeo fuerant propria et peculiaria vitia, vt in proverbii consuetudinem venerint, ita Romanis *Iniustitia*. Nam *primum* vniuersum eorum imperium iniustitia fundatum erat, auctum et stabilatum, quando sine omni iusta causa exterorum populorum regiones diripuerant, suaeque potestati subiecerant. Quapropter diuinum Paulum ad hoc iniustitiae genus potissimum aduertisse, mihi quidem extra dubium videtur positum. Quam infamabilem

^{m)} c. 119.

tiabilem bellandi terrasque per iniuriam ad se rapiendi cupiditatem
nescio an quis alius elegantius descriperit PETRONIO, scriptore in
plurimis certe venustissimo et polidissimo:

*Orbem iam totum victor Romanus habebat,
Qua mare, qua terrae, qua sidus currit utrumque,
Nec satiatus erat. Grauidis freta pressa carinis
Iam peragebantur. Si quis sinus abditus ultra,
Si qua foret tellus, quae sulcum mitteret aurum,
Hostis erat, fatisque in tristia bella paratis. n)*

Secundo non immerito forte respici existimo ad letalem urbi ambi-
tum, immensasque largitiones, quibus imperatores, senatus, iudices-
que pene omnes corrumpi se passi sunt, ut vel munera publica,
καὶ δὲ κερὰ, quod eleganter dicunt Graeci, petentibus assignarent,
vel malae causae fauerent, iustam condemnarent. Quemadmodum
Thebis olim, quod e PLUTARCHO narrat MYRETVS, o) positae
fuerunt in publico iudicium statuac, aequae sine manibus, quod
iudicio esset, nihil eos a quoquam accipere debere: ita Romani
ex aduerso iudices manibus quam maxime utebantur in ponderan-
dis causarum momentis, eorumque imagines certe non sine mani-
bus erant statuendae. Legi meretur hanc in rem PROPERTII pla-
ne egregia descriptio:

*At nunc desertis cessant sacraria lucis,
Aurum omnes, victa iam pietate, colunt.
Auro pulsa fides, auro venalia iura,
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor. p)*

Tertio
n) PETRON. c. 119. Quale etiam conuictum in Romanos Vitii refert LI-
VIVS L. XXVI. c. 13. et Mithridatis IVSTINVS L. 38. vid. IO. ALEX.
BRASSICANT ad laudatum PETRONII locum Scholia. h) PROPERTII
o) Vol. I. Or. 18. p. 163.
p) L. III. IO. CL. OVIDIVS L. II. de Arte amandi v. 277. TIBVLLVS II.
4. et HORATIVS L. III. Od. 16.

Tertio huc referas iniustam rapacitatem, qua Praefides, Praefecti, et Procuratores suae administrationi commissas regiones et vrbes exhauerunt, ob quam cum villicis eosdem confert **IUVENALIS: 2)**

— — — rapta properabat aholla
 Pegasus attonitae positus modo villicus vrbi
 Anne aliud tunc Praefecti?

Non minus autem frequens in hac vitiorum omnium sede atque domicilio fuit *πορνεία*, quae hoc loco *μορξεία* simul completitur, sicut haec illam saepissime continet, cuique alterum tribuit locum **PAVLVS**, Romanorum morum arbiter et reprehensor. Adeo enim iam res erat corrupta, vt non in vitis ea amplius poneretur, sed vrbانيتatis nunc nomine veniret, et ad morum elegantiam quam maxime necessaria existimaretur. Duobus **IUVENALIS** locis, r) atque vni **HORATII**, s) a **WETSTENIO** allatis, aliud addo **IUVENALIS** testimonium, quod, quam effrenatae Romanorum fuerint libidines, praeclare confirmat: t)

Praeterea sanctum nihil est et . . . tutum,
 Non matrona laris, non filia virgo, neque ipse
 Sponsus levis adhuc, non filius ante pudicus.

Atque ego hoc non valde miror. Quis enim aliter fieri potuit, quam vt omnes castitatis et pudicitiae leges violarent, seque in summas turpitudines immoderato animi impetu effunderent, cum Deum suorum libidinosos amores in ipsis templis effectos quotidie cernerent oculis? Quam causam tradit ipse tenerorum Iulor amorum, scribendique genere admodum satyrico perstrinxit: u)

Quis locus est templis angustior? haec quoque vitet,
 In culpam si qua est ingeniosa suam.

B

Cum

2) Sat. IV. v. 76. sqq. r) Sat. II. v. 37. et VI. 293. s) L. II.
 Sat. 7. v. 13. t) Sat. III. v. 119. u) Trist. L. II. v. 207.

*Cum steterit Iovis aede, Iovis succurret in aede,
Quam multas matres fecerit ille Deus.*

Quod ipsum argumentum persequitur sequentibus etiam verbis, quos omnes appingere nimis longum foret, potissimum quia hac in accusationis parte non diu morari constituimus. *)

Quam tertio loco exprobrat vitiorum Romanae gentis exag-
rator, *Malitiae*, quod maius esse potest argumentum, quam truculenta illa veneficia, quibus coniuges maritis immaturam mortem pararunt? Feminarum hoc in primis et est, et fuit scelus, quae quo minus vi pollent, eo maiori nequitia et perfidia struere solent insidias. Testis est tristis illa historia, quam *LIVIVS* narrat. y) Ancilla quaedam ad *Qu. Fabium Maximum* venit, indicaturam se causam publicae pestis professa. Tum patefactum, muliebri fraude civitatem premi, matronasque ea venena coquere, et, si sequi extemplo velint, manifesto deprehendi posse. Secuti indicem, et eoquentes quasdam medicamenta et recondita alia inuenerunt: quibus in forum delatis, duae ex iis, cum ea medicamenta salubria esse contenderent, ab confutante indice bibere iussae, ut se falsum commentam arguerent, spatio ad colloquendum sumto, cum summoto populo in conspectu omnium rem ad ceteras retulissent: haud abnuentibus et illis bibere, epoto medicamento suamet ipsae fraude omnes interierunt, comprehensae extemplo earum comites, magnum numerum matronarum indicaverunt, e quibus ad *CLXX* damnatae. Quare *IUVENALIS* etiam nobis ostendit matronam, marito venenum in auro porrigentem, et propinquas ad idem scelus lacescentem: z)

*Occurrit matrona potens, quae molle Calenum
Porrectura viro miscet sitientem rubetam,*

Insti.

*) Facit huc quam maxime *Od. VI. L. III. HORATII*, inprimis a v. 2x.
y) *L. VIII. c. 18.* z) *Sat. I. v. 69. sq.*

*Instituitque rudes melior locusta propinquas,
Per samam et populum nigros efferre maritos.*

Secundo sine dubio refert animum ad iniquas fraudes, quibus alter alterum amicitiae specie circumvenire annitebatur, nec vllus fere ex animo amicus, vereque benevolus et fidelis reperiebatur. Apud Romanos enim, secundum notum OVIDII versum,

Nomen amicitiae, nomen inane fides,

quocum apprime convenit, quod SENECA scribit: a) *Olim amicitia petebatur, nunc praeda.* Ollarii maxime huc pertinent amici, qui diffugiunt cadis cum faece sicatis, ferre iugum pariter dolosi, de quibus admodum belle pro more suo dicit PETRONIVS: b) *Cum sociorum olla male seruet, et ubi semel res inclinata est, Amici de medio.* Praeclarae et ingeniosissimae sunt OVIDIANAE comparationes, quibus hanc amicorum perfidiam et inconstantiam confert, quae vel ex eo pretium nactae sunt, quod infelici illi literato Francisco Augusto Thuano; idem experto, adeo arriserunt, vt ad supplicium ductus easdem semper in ore haberet, indeque solatia in summa sua infelicitate repereret:

Adspicis, ut veniant ad candida tecta columbae:

Accipiat nullas sordida turris aves?

Horrea formicae tendunt ad inania nunquam,

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Vtque comes radios per solis euntibus umbra est;

Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit. c)

Accedit ad novum crimen PAVLVS, Avaritiam, cui nullum officium tam sanctum et solemne fuit, quod non committeret atque violaret. Scio nullam gentem, nullam quoque aetatem ab hoc habendi studio omnino fuisse liberam; causae tamen quid subesse debuit, cur diuinus scriptor Romanis potissimum obiiiceret hanc pe-

B 2

cuniae

a) ep. 19.

b) c. 38.

ibique vide Commentatores apud BURMANNUM.

c) *Trist.* L. I. El. 8. cf. *MARTIALIS* L. IX. ep. II. *HOR.* L. I. *Od.* 35.

cuniae cupiditatem. Scilicet vix adeo stultam, adeoque ridiculam inuenies auaritiam, quam illam, quae Romanos circa illud tempus occupauerat, si verum est, quod de Caligula refert SVETONIVS, d) eum pecuniae contrectandae libidine incensum super immentos aureorum aceruos, patentissimo diffusos loco, et nudis pedibus spatiatum, et toto corpore aliquamdiu volutatum esse. Summum enim humani generis bonum Romanis putabantur coacervatae diuitiae, quibus nihil maius, nihilque melius dare videbantur dii imortales potuisse.

- - - - - Omnis enim res,
 Virtus, fama, decus, diuina humanaeque, pulcris
 Diuitiis parent, quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, iustus, sapiensve etiam, et rex,
 Et quicquid volet. e)

Imo eo vsque temeritatis progrediebantur, vt diuitiis modo im-
 mensis ornati facile se deum auxilio carere posse sibi viderentur.
 Festiue satis eos ideo eludit politissimus PETRONIVS:

*Multa loquor, quiduis nummis praesentibus opta,
 Et veniet, clausum possidet arca Ionem. f)*

Secur-

d) in *Vita Calig.* c. 42. Idem egregium narrat artificium Vespasiani c. 16. procuratores cum rapacissimos ad ampliora officia promouisse de industria, quo locupletiores mox condemnaret: quibus propterea dictum fuisse uti pro spongiis, quod quasi et siccos madefaceret, et humentes exprimeret.

e) HOR. L. II. S. 3. v. 94. adde L. I. ep. I. v. 53. SEN. ep. 115. nec non IUVENAL. S. X. v. 23. sq.

*Prima fere vota, et cunctis notissima templis,
 Diuinae ut crescant, ut opes, ut maxima toto
 Nostra sit arca foro.*

f) cap. 97. ad quae verba acutissima cf. MENANDRI ET PHILEMONIS fragmenta p. 240.

Secundo eadem insatiabili aviditate incitabantur, ut gauderent sanguine alterno, bella gererent, gerendaque liberis traderent. Plurimas ipsis veneres aliena pecunia habere videbatur. Comprobant haec ea, quae de iniustitia Romana dicta sunt, quae etiam ad Φόβον et Φόνον, quod duplex crimen iisdem obiicit PAVLVS, illustrandum referri possunt. *Tertio* conspicua haec auaritia fuit in iudiciis nummariis, quos PETRONIVS carpit: g)

Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat,

Aut ubi pauperitas vincere nulla potest?

Ipsi qui Cynica traducunt tempora coena,

Nonnunquam nummis vendere verba solent.

Ergo iudicium nihil est, nisi publica merces,

Atque eques, in causa qui sedet, emta probat.

De dolo Romano elegantem IUVENALIS locum notaueram, quem vero WETSTENIVM praeripuisse mihi video. Affinis huic vitio est ψιδυρισμός, s. occulta fufurratio. Dicunt Graeci ψιδυρισμὸν 1. de foliorum strepitu sonoro, cuius exemplum est in initio primi Idyllii THEOCRETI, ubi ψιδυρισμα πίτυος, pinus fufurrus occurrit; 2. de auium minoritionibus, quam vim vocis CASAVBONVS b) loco ex Anthologiae libro septimo adducto, atque a se e-

B 3

men-

Ὁ μὲν Ἐπιχάρμους τοὺς θεοὺς εἶναι λέγει

Ἄνθρωποι, ὕδαρ, γῆν, ἥλιον, πῦρ, ἀστέρους

Ἐγὼ δ' ὑπὲρ πάντων χειρῶν μου εἶναι θεοὺς

Τ' ἀγγέλιον ἡμῶν καὶ τὸ χερσίων μόνον

Ἰδου ἄρμεις τοῦτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν,

Εὐξά, τι βάλει, πάντα σοὶ γυνήσεται,

Ἄγρὸς, οἰκίαν, θεράποντες, ἀργυροματὰ,

Φίλοι, δικαστῆς, μάρτυρες μόνον δίδου,

Ἄυτοὺς γὰρ ἴδεις τοὺς θεοὺς ὑπερήτας.

g) cap. 14. b) in lectionibus Theocritici p. 19.

mandato, confirmavit; 3. de lenibus, amantium susurris, quos HORATIUS *i*) vocat, de quibus ita THEOCRITVS; *k*)

Ὅς ἐν μὲν χλοερῶσιν ἰανόμενοι μελέεσσιν ἰστέον ἐκείνῃ
 Ἀλλήλοισι ψιθύροζον. *l*) denique de clandestinis delationibus, quas hoc loco facer scriptor intelligit. Quae quanti fuerint in Romana gente frequentes, doceat IUVENALIS: *l*)

Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat

Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimantus,

Qui gentis vitio nunquam partitur amicum:

Solus habet: nam cum facilem stillavit in aurem, *m*)

Exiguam de naturae patriaeque veneno,

Limine summoveor —

Hi sicut furivis machinationibus famam alterius laedebant, ita alii eandem apertis calumniis oppugnabant, et optima in deterius torquebant, quos κατακλέτες vocat PAVLVS, quibusque linguae verbera tribuit HORATIUS, eorumque imaginem in satyris deformat. *n*)

Succedunt osores et contentores Deum, θεοσύγεις, ita enim cum GROTTIO lego, quia non de poenis, sed de vitis agit. Satyricos diu evoluo, tria potissimum inuenio huius criminis argumenta, quo religionem omnem pietatemque in deos violabant. *Primum* nulla reverentia colebant numina, locaque illis sacrata, sed aras templaque eorum non contemnebant solum, sed summa quoque contumelia afficiebant. Componit IUVENALIS *o*) sua tempora cum antecedentibus tempestatibus, quibus nemo contemtor numinis, nemoque simplicem adhuc et rudem cultum a Numa institutum,

i) L. I. Od. 9. *k*) Idyll. 27. v. 67. Idem in Idyll. 2. v. 141. de simili re: καὶ ψιθυροζοῦσιν ἀδύ. *l*) Sat. III. 129. *m*) Conuenit cum Graeco ὡς ὅτι φέρον, qua dictione de Ulyssae delatore vitur SOPHOCLIS in Aiace v. 149. *n*) L. III. Od. 12. L. I. Sat. 4. *o*) Sat. VI. v. 342. sqq.

vafa fictilia in sacris adhibita, fragilesque de monte Vaticano patellas ridere ausus fuerit:

— sed nunc ad quas non Clodius aras?

religiosa ira incensus exclamat. Deinde officia fere omnia Diis praestanda cachinno exceperunt, inprimisque iusiurandum, quod maioribus sanctissimum fuit maximeque venerabile, dignum iis visum est, quod omnium irrisione luderetur. Sicut enim pueri talis, ita se sacramento ludere posse existimarunt. Audiamus Satyricorum facile principem, IUVENALEM: p)

— — — — nescis

Quem tua simplicitas risum vulgo moueat, cum

Exigis a quoquam, ne peieret, et puter vllis

Esse aliquod numen templis, araeque rubenti?

Innuit idem PERSIUS, q) pro inepto et ridiculo homine cum scribens fuisse habitum, qui ea aetate fidem et iusiurandum negligere et violare religioni sibi duxerit:

Verte aliquid, iura. Sed Iuppiter audiet: eheu

Baro, regustatum digito terebrare salinum

Contentus perages, si viuere cum Ioue tendis.

Post eiusdem criminis Deosvitas reos se fecerunt illi, qui providentiam curamque diuinam plane negarunt, qui, IUVENALI r) teste, in fortunae casibus omnia posuerunt, nec vlllo crediderunt mundum rectore moueri, sed naturam tantum lucis et anni putarunt vires voluere, ideoque quaecunque altaria intrepide tetigerunt. Reliqua super hanc Paulinam descriptionem monenda alteri exercitationi referuamus.

Scriptimus autem haec in praesenti non tam quia voluimus, non enim nos, quod multos, insanabile tenet scribendi cacochthes, quam

p) Sat. XIII. v. 34. sqq. cf. v. 90. q) Sat. V. v. 137. r) Sat. XIII. v. 16. sqq.

quam quia debuimus. Necessitas enim quaedam literis nonnulla mandandi imposta nobis est, quia indicenda sunt Solemnia distribuendorum summorum in Philosophia atque Arte Poëtica honorum, ab Ordine meo decreta, et d. XXX. Aprilis huius anni celebranda. Vos igitur, CLARISSIMI atque PRAESTANTISSIMI CANDIDATI, profitemini nomina VESTRA, studia moresque honestos nobis comprobate, et eruditionis atque virtutis ornamenta, me brabeuta, capeffite. Tu autem SVMME DEVS, in quo spes nostras omnes reponimus, effice, vt hic djes, qui semper huic academiae festus et candidus fuit, pacem et tranquillitatem vniuersam videat restitutam. Redde ante illum diem nobis REGEM MITISSIMUM, PATREM PATRIAE OPTIMUM, EVMque et PRINCIPEM REGIAE IVENTVTIS, GENTEMque VNIUERSAM REGIAM, custodi, protege, defende, bonisque ILLOS tuis auge semper et exorna. Hanc quoque literarum sedem, almam nostram matrem, o Auctor Statorque academiae nostrae!

— — quo praeside nunquam

Res equidem nostras collapsas metuum,

e faucibus belli ereptam, siste rursus, inque sua fede colloca. Ad TE confugimus supplices, TE veneramur, impone legem bellis, ac pacem firma. TIBI concinimus, TE adoramus, per TE vituimus, per Te floremus, TV, sidus nostrum,

ADSPICE. NOS. HOC. TANTVM. ET. SI. PIETATE. MEMVR.

DA. DEINDE. AVXILIVM. PATER. ATQVE. HAEC. OMNIA. FIRMA.

P. P. in academia VVittenbergensi festo Epiphaniae die A. R. S.
c15 lccc LXII.

VVITTENBERGAE
PRELO EPHRAIM GOTTLOF RICHSFELDI
ACADEMIAE A TYPIS.

ULB Halle

3

002 671 204

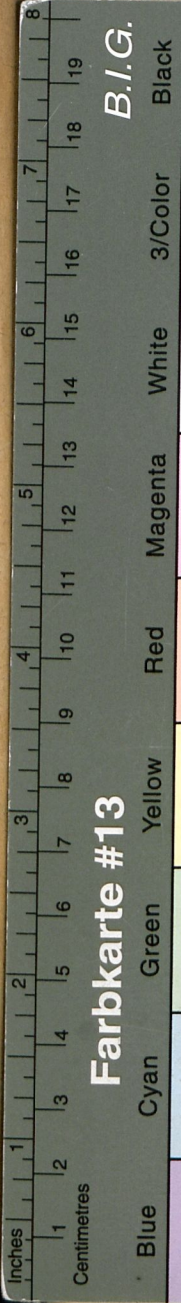

A-10

B18

B.I.G.

Farbkarte #13

CANVS
PHILOSOPHICI
VVITTENBERGENSI
EBRECHT VVILKE
A. M.
TERARVM PROFESSOR
S ORDINARIVS
ET
H. T.
TORITATE CONSTITVTVS
PALATINVS
TQVE ARTIS POETICAE
NDIDATIS
P. D

1762,

106

31

